

PROFILER AF UDENLANDSKE VIDENSKABSMÆND I GRØNLAND

III. FREDERICK ALBERT COOK

Af dr. phil. *Dan Laursen*

Forleden forlød det over radioen, at et hold mænd ved hjælp af motorslæder havde nået Nordpolen, og uvilkårligt gik tankerne tresindstyve år tilbage i tiden. I 1908 – den 21. april – havde Fred. A. Cook, efter hvad han selv påstod, som den første nået Jordens top. På samme tidspunkt som Cook med hundeslæder asede og masede sig fremover mod polen, var Robert E. Peary ved at udruste til sit sidste og afgørende fremstød mod Nordpolen, som han siden 1891 forgæves havde forsøgt at nå på 5, ofte stort anlagt ekspeditioner. Peary anså Nordpolen som sin „private ejendom“, og dette, at en anden ikke alene vovede at kaste øjnene på, men ligefrem gik hen og nåede den uskyldige plet, var i Pearys øjne intet mindre end helligbrøde. Han stemplede da også den anden som simpel bedrager. — Og hvem var så egentlig denne anden?

Frederick Albert Cook var født i staten New York, USA, i 1865 af fattige forældre. Faderen døde, medens Cook endnu var dreng, og Fred, som han kaldtes, måtte fra dette øjeblik underholde sig selv. Som bydreng og senere som ejer af en mælkerute tjente han til livets ophold, medens han samtidig studerede først til student senere til læge, et mål han nåede ved sejt udholdenhed. Han havde kun praktiseret nogle få måneder, da han lagde billet ind på et avertissement efter en læge, som skulle gøre tjeneste på en Grønlandsekspedition. Det var Peary, der var i færd med at samle folk til sin første Nordpolekspedition i 1891. Cook gjorde et godt indtryk på Peary, og dette indtryk forstærkedes under selve ekspeditionen og især, da Peary var så uheldig at brække det ene ben ombord på skibet „Kite“, der bragte ekspeditionen til Thule distriktet. Cook satte benet sammen, og det helede så godt, at Peary var i stand til at foretage sin første traversering af indlandsisen. I Pearys beretninger fra ekspeditionen har han kun lovord tilovers for Cook. Senere blev det anderledes.

Cook havde fået smag for ekspeditionslivet, og i 1893 og igen i 1894 vendte han tilbage til køligere himmelstrøg. Det var i 1894, at Cook, efter at hans skib „Miranda“ stødte på et isbjerg udfor Grønlands sydkyst, sejlede 90 sømil i åben båd efter hjælp.

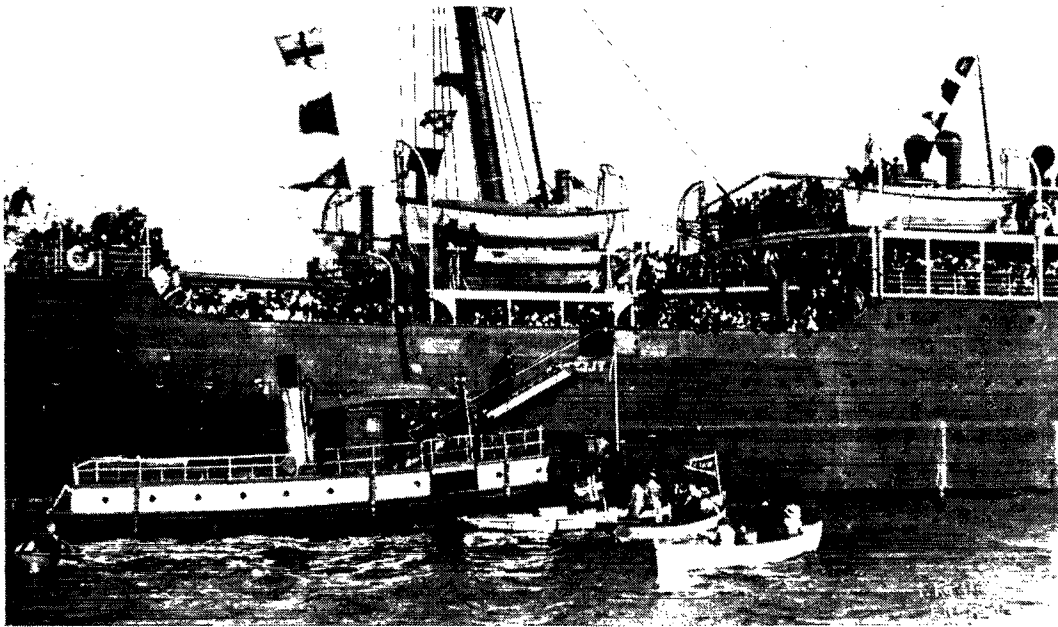
I 1898–99 var han i sydpolarområdet med „Belgica-Expeditionen“. Også på denne ekspedition udmærkede han sig ved mod, hjælpsomhed, uforfærdethed og pålidelighed. Roald Amundsen, som var første styrmand på ekspeditionen, sagde senere hen om Cook: „Der er ingen anden mand, jeg ville tro mere på end på ham“.

I 1903 forsøgte Cook forgæves at bestige Mount McKinley, det højeste bjerg på det amerikanske fastland. I 1906 forsøgte han igen, og sammen med Edward Barrill lykkedes det efter deres eget udsagn at nå toppen. Under den bitre strid, der opstod senere, blev dette imidlertid stærkt betvivlet.

I 1907 drog Cook afsted igen med Nordgrønland som mål sammen med en ven, millionæren John R. Bradley, i dennes yacht „John R. Bradley“. Bradley ville til Grønland for at gå på jagt og inviterede Cook til at ledsage ham. Cook foreslog at de i stedet for at forsøge jagtlykken skulle forsøge at nå Nordpolen. Den var Bradley imidlertid ikke videre varm på, men han tilbød på stående fod at financiere Cook, hvis denne ville forsøge. „Der er intet, jeg hellere vil“, var Cooks svar. Og dermed var tæppet faktisk gået op for det store drama og den diskussion, der går videre den dag i dag.

Den 27. august landsatte „John R. Bradley“ Cook ved Anoritoq ca. 75 km nord for Etah sammen med tonsvis af materialer og fødevarer og en hjælper, Rudolph Franke. Den 19. februar 1908 satte Cook ud fra overvintringskvarteret med 10 Thule-eskimoer, 11 slæder og 105 hunde. Ved Anoritoq efterlod han Rudolph Franke, som skulle tage vare på stationen og en samling blåræveskind, hvalros- og narhvaltand til en værdi af ca. \$ 10.000, som de havde tilhandlet sig i distriktet. Franke skulle vente på Cook indtil den 5. juni, og hvis denne ikke var tilbage til den tid, skulle Franke søge sydover med en eskimo og det kostbare gods. Det var Cooks plan at gå over Smith Sund, tværsover Ellesmere Island til Axel Heiberg Island og derfra direkte til Nordpolen. Han ville returnere ad samme rute. Fra Anoritoq ville han så slæde gennem Thule distriktet over Melville Bugten til Upernavik, hvorfra han regnede med at kunne komme hjem med et af KGH's skibe.

Da Peary nåede Anoritoq i august 1908, havde man intet hørt fra Cook, og Peary afgjorde sagen prompte ved at erklære Cook død og tage huset med indhold – skind og elfenben iberegnet – i besiddelse. For en betaling af 300 blåræveskind lod han Franke returnere til USA med hjælpeskibet „Erik“, for hvilket han yderligere afkrævede Bradley \$ 100 efter hjemkomsten. Peary efterlod Harry Payne Whitney, en ledsagende, jagtglad millionær, ved Anoritoq-huset, og Whitney blev den, der modtog Cook, da denne den 18. april 1909 kom tilbage til Anoritoq. Han fortalte Whitney, at han havde været ved Nordpolen, men bad ham kun sige til Peary, at han havde været længere nordpå, end Peary nogensinde havde været. Efter at Cook havde hvilet sig et par dage, startede han den 21. april ud på den lange tur til Uper-

Dr. Cook går ombord i det Forenedes S/S Oscar II for at tage hjem til de Forenede Stater efter en visit til Kristiania efter de hektiske dage i København.

navik. Bange for at miste sine kostbare resultater, efterlod han dem hos Whitney, der lovede at bringe notater og instrumenter hjem til USA. Da Peary senere hentede Whitney, ville Peary ikke tillade Whitney at medtage den lille kasse med sagerne i. Whitney lagde dem i depot ved Anoritoq, og de er mig bekendt aldrig blevet genfundet.

Cook nåede frem til Upernavik, hvor han blev taget ombord i „Hans Egede“, hvis fører, kaptajn H. V. Bang, han fortalte om sin succes. „Hans Egede“ anløb Lerwick den 1. september, og herfra telegraferede Cook til New York, at han havde nået Nordpolen den 11. april 1908.

Den 4. september nåede Cook København, som gav ham en begejstret og strålende modtagelse. Han blev modtaget af Kong Frederik den 8., krydsforhørt af journalister og professorer ved Københavns universitet, deriblandt professor astronomia E. Strømgren. Man troede Cook, og han blev gjort til æresdoktor ved universitetet, og alting syntes såre godt. Men — — to dage efter at Cook havde „indtaget“ København, telegraferede Peary fra Indian Harbor i Labrador: „Har nået polen den 6. april“.

Og så begyndte den lange, meget bitre strid mellem de to forskere og deres respektive tilhængere, der forbitrede resten af deres dage, en strid, der — omend knapt så bitter og en hel del mere akademisk — stadig står på. Stedet her er ikke til at gå i de-tailler eller tage standpunkt.

Peary døde i 1920, Cook 5. august 1940. Hans liv efter pol-turen var broget. Han rejste rundt som foredragsholder, skrev bøger, var på en antropologisk ekspedition til Borneo, virkede som geolog i Wyoming og gik tilsidst ind i oliebranchen som promotor nede i Texas. Han blev i 1923 idømt 14 år og 9 måneders fængsel samt en bøde på \$ 12.000 for gennem postvæsenet at have udsendt opfordringer til folk om at købe aktier i det selskab, som han arbejdede for og delvis ejede. Det påstodes i retten, at aktierne var værdiløse, da der ikke fandtes olie i området, hvor selskabet havde købt land for at bore. Cook sad i 5 år i Leavenworth fængsel og blev så benådet. Imens han sad der, blev hans oliefelt solgt på auktion. Køberen, som fortsatte boringerne, fandt olie – og blev mangemillionær!!! I maj 1940 benådede Franklin D. Roosevelt ham endelig og gav ham hans borgerlige rettigheder tilbage. På det tidspunkt lå Cook lammet efter en hjerneblødning, der endte med døden et par måneder senere.

Man kan holde med eller tage afstand fra Cook, men det må indrømmes, at det næppe kan kaldes en tilfældighed, at han stiftede Eventyrernes Klub i New York.